

Täysistunto

Maanantai 2.12.2024 klo 14.01—21.48

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain 3 ja 11 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 175/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 11/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.19 Krista Mikkonen vihr (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä korjataan vesiputedirektiivin kansallista toimeenpanovajetta tuomalla lainsäädäntöön vesienhoidon sitovat ympäristötavoitteet siinä laajuudessa, mitä direktiivi ja EU:n tuomioistuimen oikeuskäytäntö vaativat. Tällä esityksellä halutaan vähentää epävarmuuksia lupaharkinnassa ja tulkintakäytänteissä ja sujuvoittaa lupamenettelyä hallitusohjelman mukaisesti. Lainsäädäntöön tuodaan kaikki vesiputedirektiivin mahdollistamat kansalliset joustot täysimääräisesti hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti.

Vesiputedirektiivin mukaiset vesien hyvän tilan saavuttaminen ja vesien tilan heikentämättömyysvaatimus tuodaan lupaharkintaa sitoviksi. Hyvän tilan tavoitteen saavuttaminen ei saa vaarantua hankkeen tai toiminnan johdosta. Heikentämättömyysvaatimuksen mukaisesti vesimuodostuman tila ei saa heikentyä hankkeen tai toiminnan johdosta siten, että ekologisen tilan luokittelua koskeva tekijä alenee pintavesimuodostumassa vähintään yhdellä luokalla tai se edelleen heikkenee, jos se kyseinen tekijä on jo alimmassa luokassa. Lisäksi lainsäädäntöön tuodaan säädökset siitä, millä ehdoilla ja miten ympäristötavoitteista voidaan poiketa lupa-asian yhteydessä.

Valiokunta katsoo, että oikeuskäytäntö ei olennaisesti muutu nykyisestä. Nykytilanteessa vastaavien poikkeusten myöntäminen on mahdollista vain vesienhoitosuunnitelmissa niiden hyväksymisen yhteydessä kuuden vuoden välein, eli se, mikä muuttuu olennaisesti, on menettely ja sen mukaisesti poikkeusten saamisen ajoitus. Nämä ehdotetut säännökset koskevat uusia hankkeita ja toimintoja, ja olemassa olevan toiminnon tai hankkeen osalta heikentämiskielto ja ympäristötavoitteista poikkeaminen tulevat sovellettaviksi vain, jos toiminnassa tapahtuu merkittävää lupaa edellyttävä muutos.

Esityksellä toimeenpannaan myös RED III -direktiiviä säännöksellä, jonka mukaan uusiutuvan energian tuotantolaitosten suunnittelu, rakentaminen ja käyttö sekä tällaisten laitojen verkkoon liittäminen ja asiaankuuluva verkko ja energiavarastot ovat aina poikkeaa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

misen yhden kriteerin mukaisia erittäin tärkeitä yleisen edun mukaisia hankkeita ja toimintoja. Valiokunta korostaa, että yleisen edun kannalta erittäin tärkeä hanke voi olla jokin muukin kuin RED-direktiivin mukainen hanke, ja painottaa sitä, että erittäin tärkeän yleisen edun mukaisuutta tulee arvioida laajasti eikä voida ottaa kantaa siihen, minkä tyyppiset hankkeet eivät täyttäisi edellytyksiä.

Valiokunta myös korostaa sitä, että erittäin tärkeän yleisen edun täyttymisen vaatimus on vain yksi vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeamisen edellytyksistä. Toiminnanharjoittajan tulee ryhtyä kaikkiin toteutettavissa oleviin hankkeen tai toiminnon vaikutusten lieventämistoimenpiteisiin ja varmistua siitä, että hankkeella tai toiminnolla ei ole ympäristön kannalta merkittävästi parempia vaihtoehtoja. Vihreän siirtymän hankkeiden tulee vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeamista koskevien vaatimusten lisäksi täyttää vesilain ja ympäristönsuojelulain muut vaatimukset.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on arvioitu, että hankekohtainen poikkeaminen ympäristötavoitteista lupakäsittelyn yhteydessä on toimijoiden näkökulmasta kannatettavaa. Esityksessä on otettu huomioon kaikki vesiputedirektiivin mahdollistamat poikkeamismenettelyt, joten sen voi olettaa lisäävän päätösten ennakoitavuutta. Poikkeamismenettelystä tulee nykyistä selväpiirteisempää, ja sen soveltamismahdollisuus laajenee ajallisesti. Tämä voi asiantuntijakuulemisten mukaisesti johtaa poikkeuksien saamiseen nykyistä joustavammin sekä poikkeamismahdollisuuden käytön yleistymiseen.

Valiokunta toteaa, että ympäristönsuojelulain 17 § sisältää pohjaveden pilaamiskiellon, joka on ehdoton, eikä siitä voi saada edes luvalla poikkeusta. Pilaamiskielto koskee kaikkia toimintoja, myös niitä, joilta ei edellytetä ympäristölupaa.

Suomi ei ole vielääkään päässyt vesiputedirektiivin mukaiseen tavoitteeseen, jossa kaikkien vesimuodostumien tila olisi vähintään hyvä. Valiokunta korostaa, että vesien tilan parantaminen laajamittaisesti edellyttää vesienhoitosuunnitelmissa esitettyjen toimenpiteiden tehokasta toimeenpanoa, ja kiinnittää huomiota myös vesiensuojelutoimien riittävän rahoituksen pitkäjänteiseen turvaamiseen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että jatkossa saattaa olla tarkoituksenmukaista mahdollistaa lainsäädännössä myös hankkeen vaikutuksia lieventävien toimenpiteiden toteuttaminen ja niiden huomioon ottaminen nykyistä laajemmin. Tällaisesta vaikutusten lieventämisen mahdollisuudesta ei säädetä tällä hetkellä mitään, ja valiokunta pitää tärkeänä, että hallitusohjelmaan sisältyvä tavoite, joka liittyy vesiin kohdistuvien vaikutusten kompensointiin lupamenettelyssä, edistyisi.

Valiokunta on käsittelyn yhteydessä huomannut, että ehdotettua sääntelyä on pidetty vaikeaselkoisena ja sääntelyn vaikutuksia on arvioitu huomattavan erilaisin tavoin. Valiokunta on mietinnössään pyrkinyt täsmentämään epäselvyyksiä parhaansa mukaan. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että sääntelyn ja sen soveltamiskäytännön vaikutuksia ja mahdollisia täsmentämistarpeita seurataan ja arvioidaan ottaen huomioon niin ympäristövaikutukset kuin sääntelyn merkitys puhtaan siirtymän edellyttämien investointien kannalta.

Valiokunnan mietintöön sisältyy kolme vastalauseetta, joissa on lausumaesityksiä ja pykälämuutosesityksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Ja sitten edustaja Hamari.

15.25 Lotta Hamari sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ja kiitos valiokunnan puheenjohtajalle tästä esittelystä. Noin yleisesti hallitushan on ollut haluton muuttamaan vesila-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

kia, suojelemaan pienvesistöjä ja huolehtimaan vesiensuojeluohjelmien rahoituksesta. Siksi meidän ympäristövaliokunnan sd-ryhmä, joka on siis tehnyt valiokunnassa erittäin hyvää työtä, teki tähän asiaan lausumavastalauseen, jossa korostetaan sääntelyyn sisältyviä mahdollisia riskejä pilata vesistöjä nykyistä helpommin mutta myös hallituksen toimimattomuutta vesiensuojelun kokonaisuuden suhteen.

Valiokunta on ilmeisesti kuullut ison määrän asiantuntijoita, minkä jälkeen johtopäätös oli se — kuten tässä esittelyssäkin tuli ilmi — että tämä sääntely tuskin tulee vaikuttamaan vesien tilaan heikentävästi mutta ei sitä myöskään paranna. Nykytila ei oletettavasti muutu, koska EU-tuomioistuimen päätöstä noudatetaan jo nyt. Poikkeusten ehdot ovat jo nykyisellään tiukat.

Mutta jos hallitus haluaisi aidosti vaikuttaa vesien tilaan ja saavuttaa vesipuitedirektiivin tavoitteet, sen tulisi tarttua meidän sd-ryhmän lausumissaan esiin nostamiin asioihin pikaisella aikataululla. Näistä ensimmäisessä korostetaan tietopohjaista päätöksentekoa ja ely-keskusten resurssien turvaamista. Toisessa vastalauseen lausumaehdotuksessa kehoitetaan eduskuntaa edellyttämään, että aloitetaan vesilain uudistus. Kolmannessa lausumaehdotuksessa edellytetään ekologisen kompensaation mahdollistamista myös vesi- ja ympäristönsuojelulain mukaisissa hankkeissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aalto-Setälä.

15.27 Pauli Aalto-Setälä kok: Arvoisa puhemies! Kiitos puheenjohtajallemme esittelystä, ja aiemmille puheenvuoron pitäjille myöskin. — Käsittelemme siis vesipuitedirektiiviä ja vesienhoidon lainsäädäntöämme. Järviemme ja meriemme yleistilasta voisi todeta ensin pari asiaa: Ensinnäkin järviemme pinta-alasta 87 prosenttia on hyvässä tai erinomaisessa tilassa. Meri voi huonommin. Rannikoillamme erityisesti Saaristomeren tila on heikko. Syynä on rehevöityminen, jonka suurimmat syyt ovat peltojen ja metsien ravinnepestöt ja rahtialusten jätevedet. Jo edellinen hallitus yritti saada vesien ympäristötavoitteet sitoviksi ja vastaamaan EU-sääntelyä. Keskustelun tasolla vesipuitedirektiivi on valitettavasti kärjistynyt vesien tahallisen pilaamisen tai sitten investointien vastustamisen ääripäihin. Kumpikaan ei pidä paikkaansa. Sen sijaan nykyisestä oikeuskäytännöstä tulee lainvoimaista. Vesien tila ei direktiivillä siis merkittävästi huonone, muttei myöskään parane. Investointeja ei oleellisesti tällä helpoteta, mutta investointeihin vaikuttaa se, että prosessista tehdään ennustettavampi, loogisempi ja sujuvampi.

Tänään täysistunnossa on eduskunnan käsittelyssä valiokuntamme pitkään pohtima kansallinen versio. Hallituksen esityksellä kiristämme kansallista vesiensuojelulainsäädäntöämme ja selkeytämme uusien hankkeiden luvitusta. Kuulimme 31:tä asiantuntijaa. Yksikään uusi investointihanke ei saa jatkossakaan heikentää vesien tilaa alle hyvän tason. Pyhiä pohjavesiämme ei saa heikentää milteään osin. Lisäksi käyttöön otetaan EU:n vesipuitedirektiivin mukaisia rajattuja poikkeuksia, joissa vaadittavat laatukriteerit säilyvät edelleen korkeina, ja ne tulevat suoraan direktiivistä.

Vesien hyvää tilaa ei saa heikentää. Sallittua voi sen sijaan olla sellainen erittäin tärkeän yleisen edun mukainen poikkeus, jossa veden tila laskee esimerkiksi uuden puhtaan siirtymän investoinnin takia kiitettävästä hyvästä. Poikkeuksia ei myöskään Suomessa saa keksiä, vaan määritelmät tulevat suoraan direktiivistä. Näiden kahden pintaveden ekologisen tilan tason laatuero on pieni, mutta sanoina suuri. Siksi ymmärrän monen luontoaktivistin huolestuneet viestit. On hyvä tietää, että direktiivin mahdollistamassa poikkeuksessakin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

toimijan tulee ryhtyä ensin kaikkiin mahdollisiin lieventäviin toimenpiteisiin ja varmistua siitä, ettei vaihtoehtoista toimintatapaa ole, ja kriteerit poikkeuksille tulevat olemaan erittäin tiukat. Jatkossa jokaisen puhtaan siirtymän hankkeen tulee täyttää vesilain ja ympäristönsuojelulain vaatimukset. Ei pelkästään siis tänään käsittelyssä olevien lakien vaatimuksia ja velvoitteita.

Arvoisa puhemies! Mitä ovat sitten nämä vesipuitedirektiivin mukaiset poikkeukset? Suomessa meillä ei kokemusta tästä vielä hankkeiden osalta ole, mutta Ruotsissa vesipuitedirektiiviä on jo sovellettu. Ruotsin harvat poikkeukset ovat koskeneet tulvasuojelua, talousveden saannin turvaamista sekä luonnonsuojeluperusteista vedenpinnan nostoa. Suomessa lainsäätäjä ei päästä investoinneista, vaan harkinnan tekee lupaviranomainen, mutta tällaisia ovat hyväksytyt harvat poikkeukset Ruotsissa tähän mennessä olleet. Joustot pitää raportoida komissiolle, ja niitä seurataan. Siksi valtavaa huolta minusta tässä ei ole syytä esittää.

Valiokuntamme kiinnitti huomiota tiedon lisäämisen tarpeeseen vesiemme tilasta. Hallitus onkin päättänyt investoida 3,6 miljoonaa vesitietojärjestelmän kehittämiseksi. Tarvitaan myös lisätoimia sekä vesiensuojeluun että puhtaan siirtymän investointeihin, sillä tämän direktiivin vaikutus kumpaankaan ei varmastikaan vielä riitä.

Väliaikaisesta pistekuormituksesta riehaantuminen osoittaa myös, miten vaikeaa politiikkojen on puuttua vesiemme todelliseen kuormittajaan, maa- ja metsätalouteen. Haja-kuormitukseksi nimetyt peltojen ja metsien päästöt ovat paljon suuremmat kuin mitkään puhtaan siirtymän yksittäiset investoinnit. Itse asiassa puhtaan siirtymän investointi saattaa jäädä tekemättä, koska valuma-alueen kuormitus läheiselle vesialueelle on valmiiksi jo liian suuri. Ilmastonmuutos talvisateineen pahentaa valumia ja vaarantaa huoltovarmuuttamme.

Ilmastonmuutokseen voimme vaikuttaa luopumalla hiilenpoltosta ja siirtymällä puhtaan energiaan, niin kuin kaikki täällä tietävät. Luontokatoon vaikuttamme suojelemalla vesiämme ja luontoamme paremmin kuin nyt. Tavoite on siis juuri se, mihin tämä käsittelyssä oleva laki osaltaan pyrkii.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

15.32 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä eduskunnan käsittelyssä oleva hallituksen esitys pitää kiistatta sisällään tärkeitä elementtejä, mutta valehtelisin, jos väittäisin, ettei vesiensuojelun kokonaisuus herättäisi lainkaan huolia.

Hallituksen esityksen mukaisesti lakiin kirjataan tiukennuksia, mitä pidämme tietenkin hyvänä asiana, sillä EU-tuomioistuimen ratkaisujen selkeyttäminen myös kansallisesti on tarpeellista. Se, että vesienhoitolakiin lisätään vesipuitedirektiivin mukaiset tavoitteet vesien hyvän tilan saavuttamisesta ja heikentämisen kiellosta, on siis askel oikeaan suuntaan.

Tuntuu valitettavasti kuitenkin hieman nurinkuriselta, että samaan aikaan direktiivin sallimat joustot esitetään otettavaksi käyttöön täysimittaisesti tilanteessa, jossa vesiensuojelun ja -hoidon kokonaisuudesta ei muutoin pidetä huolta aivan riittävällä tasolla. Esimerkiksi vesienhoidon määrärahoja on leikattu viime hallituskauteen nähden puutarhasaksilla lisärahoituksen tarpeesta huolimatta ja monet lakiuudistukset ovat tekemättä, edes aloittamatta, mihin palaan vielä jäljempänä tässä puheenvuorossa.

Kaikesta tästä kävimme valiokunnassakin kyllä hyvin perusteellista keskustelua, ja myös valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota resurssien riittävyyteen sekä ympäris-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

töviranomaisten henkilötyövuosien että vesitietoihin liittyvän tiedonhallinnan ja tuottamisen keinojen ja järjestelmien näkökulmasta. Siitä haluan lämpimästi kiittää ympäristövaliokunnan kollegoja.

Puhemies! Maailman paraskaan henki ei kuitenkaan muutu hyväksi politiikaksi, jos aiheellisia huolia ja rakentavaa kritiikkiä ei viedä puheen tasolta käytäntöön. Suomi ei ole saavuttanut eikä tule saavuttamaan vesipuitedirektiivin mukaisia tilatavoitteita edes vuoteen 2027 mennessä. Vesien suojeluun ja niiden hyvään tilaan saattamiseen tarvitaan siksi sekä vahvempaa poliittista tahtoa että myös taloudellisia resursseja ja sääntelyä. SDP ei ole lainkaan eri mieltä siitä, etteikö ilmastonmuutoksen hillitseminen uusiutuviin energialähteisiin ja vihreään siirtymään panostamalla olisi välttämätöntä, mutta suhtaudumme perin vakavasti siihen, ettei siirtymä saa tapahtua uhanalaisten lajien, arvokkaiden elinympäristöjen tai ainutkertaisten vesistöjen kustannuksella.

Olemme siksi valiokuntakäsittelyssäkin kannattaneet pykälämuutoksia hallituksen esitykseen sisältyvien poikkeamisen ehtojen ja määritelmien tarkentamiseksi, niitä varmaan tänään täällä salissakin tullaan vielä esittämään. Suomi ei yksinkertaisesti voi napsia rusinoita pullasta kestäväen kehityksen edistämisessä. Sana ”vihreä” ei vielä tee mistä tahansa kestävä, ja siksi on valtavan tärkeää, että jokaisen hankkeen yhteydessä arvioidaan aidosti myös muut vaikutukset esimerkiksi matkailuun, muuhun alueen elinkeinotoimintaan sekä luontoon.

Aito ja laadukas arviointi on itse asiassa elinehto myös alueellisen hyväksyttävyyden näkökulmasta. Ihmisten pitäisi voida luottaa siihen, että luvitettu hanke ei aidosti, oikeasti aiheuta riskejä luonnon ja ympäristön kannalta. Tiedän, että tämän luottamuksen palauttamiseksi tarvitaan toki paljon muutakin kuin vain muutoksia tähän hallituksen esitykseen. Sen takia hieman tässä hengessä teimme myös itse valiokuntakäsittelyn aikana muutamia lausumaehdotuksia, jotka luonnollisesti tulen täällä tämän lain kakkoskäsittelyssä jäljempänä vielä esittämään. Niiden myötä eduskunnalle viimeistään aukeaa paikka ottaa kantaa sen puolesta, otetaanko vesien- ja luonnonsuojelu tosissaan, ja toivon todella, että siihen aidosti tartutaan — nimittäin kysymys siitä, minkälaisia hankkeita Suomessa kansallisesti voidaan edistää, ei ole kysymys, joka on hallituksen asia tai joka on opposition asia. Kyllä kysymys Suomen ainutkertaista luonnosta ja puhtaista vesistä on ihan meidän kaikkien yhteinen asia, ja toivon todella, että se rakentava keskustelu, jota ympäristövaliokunnassa on voitu käydä ja myös laajasti asiantuntijoita kuullen menettelyä tehdä, täällä salissa vielä todeksi eletään.

Tällaisilla saatesanoilla ehkä totean, että jäämme odottamaan sekä tätä keskustelua että vielä sitten kakkoskäsittelyä ja aikanaan eduskunnan päätöstä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

15.36 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Hallitus on esittänyt vesienhoitolain muuttamista EU:n vesipuitedirektiivin toimeenpanemiseksi. Tämä on sinällään ihan positiivinen asia. Direktiivin tarkoituksena on minimoida vesistöille koituvia ympäristöhaittoja, mikä on ollut jo pidempään myös EU:n oikeuskäytännön linja. Nyt hallitus on kuitenkin sisällyttämässä kaikki direktiivin sallimat poikkeamismenettelyt täysimääräisinä kansalliseen lainsäädäntöömme.

Poikkeamismenettelyillä niin sanotut kestäväen kehityksen hankkeet voivat saada lievennyksiä ympäristötavoitteiden täyttämiseen. Käytännössä tämä voi tarkoittaa sitä, että esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

merkiksi kaivokset voivat kiertää ympäristömääräyksiä. Pahimmassa tapauksessa ne voisivat esimerkiksi saada laskea puhdistamatonta jätevettä suoraan vesistöihin. Sinällään tämä on toki johdonmukaista toimintaa hallitukselta. Hallitus on leikannut reippaasti rahoitusta vesistöjen suojelulta, kuten olemme tässä jo useampaan otteeseen kuulleet, eikä vesiensuojelu tässäkään kohtaa selkeästi näytä olevan hallituksen prioriteetti.

Vesipuitedirektiiviä ei ole perusteltua toimeenpanna täällä Suomessa näin. Se, että hallitus haluaa, että kaikki poikkeukset otetaan käyttöön, ei ole myöskään perusteltua. Varsinkin se ei ole perusteltua luonnonsuojelun kannalta. Sen takia on hieman erikoista sanoa, että tällä todennäköisesti ei olisi mitään ympäristövaikutuksia — jos heikennetään erinomaisesta tilasta hyvään tai annetaan siihen lupa, niin faktisesti siinä on kyse heikennyksestä.

Suomi on samaan aikaan hyvin ainutlaatuinen maa siinä, että meillä on paljon erilaisia vesimuodostelmia, joista monet ovat herkkiä pilaantumiselle. Vesiensuojelun poikkeusmenettelyitä ei siksi pidä ottaa käyttöön täysimääräisinä, kuten hallitus esittää. Ympäristötavoitteista poikkeamisen tai niiden lieventämisen pitäisi aina olla viimeisiä keinoja, ja niiden tulisi olla hyvin tiukkojen ehtojen takana. Vesistöjen tila ei saa heiketä pysyvästi ympäristömääräyksistä poikkeamisen seurauksena. Siksi me tulemme myöhemmin tässä käsitellyssä yhdessä vihreiden kanssa tuomaan esille meidän vastalauseeseemme sisältyviä pykälämuutoksia, joilla me haluamme tätä lakia muutettavan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

15.39 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Tänään tässä käsittelyssä on lakiesitys vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä sekä ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisesta. Se on monitahoinen ja herättänyt aiheellisestikin huolta. On tullut paljon sähköpostia asian tiimoilta.

Vaikka hallituksen esityksellä pyritään tuomaan EU-tuomioistuimen linjaukset kansalliseen lainsäädäntöön, on esityksessä myös ongelmakohtia, joita ei voi sivuuttaa. Ensinnäkin on huomattava, että vaikka esitys ei todennäköisesti suoraan heikennä vesien tilaa, se ei myöskään paranna sitä. Tämä ei riitä, kun tiedämme, ettei Suomi ole saavuttanut, eikä tule saavuttamaan, vesipuitedirektiivin tavoitteita vuoteen 2027 mennessä ilman merkittäviä lisätoimia.

Suurin huolestumme liittyy siihen, että hallitus ei ole tarttunut vesien tilan parantamiseksi välttämättömiin rakenteellisiin uudistuksiin. Esimerkiksi vesilain päivittäminen pienvesistöjen suojelemiseksi ja kalatalousvelvoitteiden lisääminen vanhoihin lupiin odottavat yhä toimeenpanoa. Myös vesien hoitoon ja suojeluun varatut resurssit ovat riittämättömät, mikä vaikeuttaa tavoitteiden saavuttamista.

Lisäksi hallituksen esitys sisältää mahdollisuuden vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeamiseen. Tämä on huolestuttavaa, sillä poikkeusmenettely voi johtaa houkutukseen sallia hankkeita, jotka vaarantavat vesistöjemme tilan. Vaikka ehdotettu sääntely väittää tiukentavansa ehtoja, jää riski vaikutusten aliarvioinnista. Samalla on tärkeää korostaa, että ympäristönsuojelu ei saa jäädä vihreän siirtymän jalkoihin. Uusiutuviin energialähteisiin panostaminen on välttämätöntä, mutta se ei saa tapahtua uhanalaisten lajien tai arvokkaiden vesistöjemme kustannuksella.

Niin kuin täällä edustaja Perholehto toi esille, niin meillä on tässä tulossa vastalauselausumia, jotka myöhemmin esitetään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vestman.

15.41 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis ympäristövaliokunnan mietintö vesienhoitolain muutoksesta, jossa on kyse vesien ympäristötavoitteiden ja puhtaiden investointien yhteensovittamisesta. Tästä lainmuutoksesta liikkuu paljon virheellistä tietoa, jota valitettavasti osin myös oppositio on levittänyt, ja sanon siksi tähän alkuun, että Suomen vesiä ei pilata eikä tämä laki heikennä vesien tilaa.

Lainmuutoksella tuodaan siis kansalliseen lakiin EU-tuomioistuimen Weser-tuomion mukainen heikentämättömyysvaatimus. Tätä periaatettahan on sovellettu sinänsä jo viranomaisissa ja oikeuskäytännössä. Toisaalta lakiin tuodaan vesiputedirektiivin mahdollistamat rajatut poikkeukset vesien ympäristötavoitteista. Tämän poikkeamisen edellytykset ovat siis tiukat, mutta niiden tuominen lakiin tulee mahdollistamaan Suomen kannalta muun muassa erittäin tärkeän yleisen edun vaatimia hankkeita, kuten teollisia investointeja, ja myös energian toimitusvarmuuden kannalta tärkeiden hankkeiden luvitusta. Ne lisäävät investointivarmuutta Suomen kannalta kriittisissä investoinneissa.

Kiinnitän huomiota kahteen kokonaisuuteen erityisesti:

Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ympäristövaliokunta on paaluttanut selkeästi, ettei tästä heikentämättömyysvaatimuksesta johdu se, että voimassa olevia lupia voitaisiin sillä perusteella sellaisenaan avata. Tämä lainsäätäjän tahto on nähdäkseni siis nyt vesiselvä. Heikentämättömyysvaatimus tulee sovellettavaksi vain siinä tilanteessa, että lupalakien, eli ympäristönsuojelulain ja vesilain, edellytykset täyttyvät. Tässä suhteessa soveltamiskäytäntöhän on selvä, eli vain uuden hankkeen tai olemassa olevan toiminnan olennainen muutos käynnistää sen lupaprosessin. Todella olennaisen muutoksen arvioinneissa sitten otetaan lupaharkinnassa huomioon nimenomaan ne lisävaikutukset, jotka tästä olennaisesta muutoksesta aiheutuvat.

Toiseksi ympäristövaliokunta korostaa tässä mietinnössään aivan oikein tätä erittäin tärkeän yleisen edun tulkintaa, eli valiokuntahan toteaa, että tätä erittäin tärkeän yleisen edun mukaisuutta tulee arvioida laajasti, mikä tarkoittaa, että esimerkiksi kaikki sellaiset hankkeet, jotka edistävät puhtaan siirtymän rakennemuutosta, energijärjestelmän toimitusvarmuutta tai säätökykyä, tulee lupaharkinnassa katsoa erittäin tärkeän yleisen edun mukaisiksi. Valiokunta on viitannut tässä EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, josta tällainen periaate on luettavissa. [Mai Kivelä: Eli kaikki vesivoima!]

Arvoisa puhemies! Uuden kasvun aikaansaaminen on Suomelle kohtalonkysymys. Tässä puhtaan teollisuuden investoinnit sekä voimajärjestelmän toimitusvarmuus ovat kriittisen tärkeitä. Tämä esitys on pieni askel niiden edistämiseksi, mutta lisää tekoja ja vaikuttavampia tekoja luvitusriskin pienentämiseksi ja investointivarmuuden parantamiseksi tarvitaan hallitusohjelman mukaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

15.45 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Käytin ensimmäisen puheenvuoron tämän mietinnön yhteydessä siihen, että ympäristövaliokunnan puheenjohtajana esittelin mietintöä, ja nyt sitten tämä puheenvuoro on oikeastaan se, mitä itse haluan sanoa tästä esityksestä. Vihreäthän ovat jättäneet vastalauseen mietintöön.

Suomi on siis sitoutunut vesiensä vähintään hyvän tilan saavuttamiseen, ja itse asiassa meidän piti saavuttaa vesien vähintään hyvä tila jo vuonna 2015, mutta me emme ole siinä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

onnistuneet, ja sittemmin me olemme vesienhoidon ja merenhoidon suunnitelmien yhteydessä päättäneet tavoitteelle lisäämään niin, että tuo tavoite pitäisi nyt saavuttaa vuoteen 2027 mennessä. No, se ei ole helppoa. Tuorein arvio, joka on vuodelta 2019, kertoo, että järviemme pinta-alasta 87 prosenttia ja jokivesistä vain 65 prosenttia on hyvässä tai erinomaisessa tilassa. Muutos on tähänkin mennessä ollut hyvin hidasta, enkä usko, että kun ensi vuonna tulevat tuoreet luvut, ne olisivat merkittävästi parantuneet. Lisäksi tiedämme, että ilmaston kuumeneminen on jo osaltaan vaikuttanut vesistöjen laatuun ja niiden puskurointikykyyn. Jo nyt etenkin Etelä-Suomessa on hyvin vähän erinomaisessa tilassa olevia vesistöjä, ja merten ja rannikkovesien tila on pääosin vain välttävä.

Siksi en pidä perusteltuna hallituksen esitystä siitä, että Suomen tulisi ottaa kaikki vesipuitedirektiivin mahdollistamat joustot täysimääräisenä käyttöön ja mahdollistaa erinomaisessa ekologisessa tilassa olevien vesistöjen heikentäminen. Erinomaisessa tilassa olevia vesistöjämme pitäisi sitä vastoin vaalia, ei mahdollistaa niitä heikentäviä hankkeita.

Tähän saakka Suomi on käyttänyt vesidirektiivin mahdollistamia poikkeuksia ainoastaan liittyen vesien tilan tavoitteiden myöhentämiseen sekä lieventänyt ympäristötavoitteita ihmistoiminnan myötä merkittävästi muuttuneissa vesimuodostelmissa. Nyt hallitus haluaa tuoda lainsäädäntöön poikkeamisen ympäristötavoitteista uuden hankkeen tai toiminnan vuoksi. On hyvä, että tähän poikkeukseen liittyy tiukkoja ehtoja, mutta en kuitenkaan pidä niitä ehtoja riittävinä. Meillä on paljon vesistöjä, ja monet niistä ovat hyvin matalia ja herkkiä pilaantumiselle. Siksi olisi erittäin perusteltua, että meillä tuhansien järvien maassa asetettaisiin kansallisesti tiukempia ehtoja vesiemme puhtauden varjelemiseksi. Pidän oikeastaan aika erikoisena sitä, että hallitus ei ole katsonut tarpeelliseksi kansallisesti tiukentaa kriteereitä, vaikka vesipuitedirektiivi sen mahdollistaa. En pidä perusteltuna nojata tässä EU:n sallimaan täysimääräiseen joustoon, kun vesistöjemme laajuus ja niiden merkitys suomalaisille on paljon suurempi kuin EU-maissa keskimäärin.

EU-lainsäädännön myötä monet hankkeet tulevat Suomessakin automaattisesti määritellyksi erittäin tärkeän yleisen edun hankkeiksi. Tällaisina pidetään esimerkiksi RED II -direktiivin mukaisia sekä kriittisten mineraalien ja nettonollateollisuuden asetusten mukaisia hankkeita. On suuri vaara, että sinänsä tärkeän ja aivan välttämättömän vihreän siirtymän edellyttämät hankkeet voivat joissain tapauksissa johtaa tilanteisiin, missä ne aiheuttavat merkittävää haittaa vesien puhtaudelle. Siksi olisi perusteltua lisätä EU:n laajasti käyttämä ”ei merkittävää haittaa”- eli ”do no significant harm” -periaate sellaiseksi kriteeriksi, mikä poikkeusta vaativan uuden hankkeen tai toiminnan on täytettävä. Samoin pitäisi varmistaa, että erittäin tärkeän yleisen edun hankkeen tuoma hyöty on suurempi kuin siitä mahdollisesti aiheutuva haitta. Olenkin tehnyt tällaiset pykälämuutosesitykset tuohon lakiesitykseen vastalauseen 3 mukaisesti.

Tällä hetkellä ympäri Suomea on vireillä monia kaivoshankkeita. Useimmat niistä kohdistuvat alueille, jotka sijaitsevat vesistöjen äärellä, kuten Saimaan tai Pohjois-Suomen puhtaiden virtavesien äärelle. Siksi meidän tulisi olla äärimmäisen tarkkoja siinä, että emme salli näiden tai muiden puhtaan siirtymän hankkeiden aiheuttaa vesistöjen pilaantumista. Kerran pilattua vesistöä on hyvin vaikeaa jollei mahdotonta saada palautettua erinomaiseen tilaan. Siksi äärimmäinen varovaisuus on nyt tarpeen. Puhtaat vedet ovat suurin aarteemme, ja niitä ei pidä pilata.

Huolestuttavaa on myös, että hallitus on poistamassa poikkeuksiin liittyvän harkinnan. Lakiesityksen mukaan poikkeus on myönnettävä aina kun ehdot täyttyvät, ilman että viranomaisessa on mahdollisuus käyttää harkintaa, kuten nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

Siksi ehdotankin, että 20 c, 24 ja 25 §:iin tehdään muutos tältä osin. Se mahdollistaisi kansallisen harkinnan säilymisen poikkeuksia myönnettäessä.

Kuten hallituksen esityksessä sanotaan, tällä lainsäädännöllä halutaan tuoda vesipuitedi-
rektiivin vaatimukset lakiin niin, että se vastaa olemassa olevaa oikeuskäytäntöä, mutta se, minkä hallitus unohtaa, on tarvittavat muutokset ympäristö- ja vesilupien päivittämiseen. Näitä ehdotuksia ei hallituksen esitys sisällä, vaikka ilman niitä vesien tilan ympäristöta-
voitteisiin ei päästä ja vaikka Euroopan komissio on hiljattain aloittanut rikkomusmenette-
lyn Suomea vastaan muun muassa sen takia, että olemassa olevat ympäristö- ja vesilupien
määräaikaistarkastukset eivät täytä vesipuitedi-
rektiivin vaatimuksia.

Teknologia on kehittynyt, ja tietämys on lisääntynyt. Siksi on kestävämpiä, että meillä on tehtaita ja vesivoimaloita, joiden luvat voivat olla vuosikymmenten takaa. On aivan olennaista vesien tilan parantamisen kannalta, että näitä lupia voidaan tarkistaa ja tuoda tä-
hän päivään. Esimerkiksi vesivoimaloiden osalta kalatalousvelvoitteet on päivitettävä si-
ten, että vaelluskalojen luontaisen lisääntymisen mahdollisuudet varmistetaan. Tämän ta-
kia vastalauseeseen sisältyy myös ehdotus siitä, että hallitus toisi pikaisesti lainsäädäntö-
muutokset, joilla mahdollistetaan nämä päivittämistarpeet, joita EU:n komissio meiltä
edellyttää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

15.53 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa vähän aiemmin edustaja Aal-
to-Setälä ja aivan hetki sitten edustaja Vestman puhuivat niin hyvin, että niihin puheenvuo-
roihiin ei ole paljon lisättävää. Ehkä muutama ajatus kuitenkin ja huomio tästä paikaltani.

Tosiaan opposition puheenvuoroissa maalaillaan kyllä niin synkkiä kehityskulkuja, että
asioita on ehkä hyvä vähän asettaa mittasuhteisiin. Jos ajatellaan sitä lähtökohtatilannetta,
joka meillä vallitsi vielä vaikka 50 vuotta sitten: Käytännössä kaikki päästöt, niin yhdys-
kuntien jätevedet kuin vaikkapa autojen pakokaasut kuin voimalaitosten päästöt kuin teh-
taidenkin esimerkiksi jätevedet, kaikki laskettiin aivan sellaisenaan puhdistamatta luon-
toon tai ilmaan. Jätteet vietiin kaatopaikalle täysin kierrättämättä mitään. Kun sieltä on läh-
detty kulkemaan, Suomi edelläkävijänä, ja kaiken aikaa tiukennetaan lainsäädännön tilaa
— niin kuin nytkin tiukennetaan vesienhoidon tilaa — niin on päivän selvää, että vesistöt
kehittyvät Suomessa parempaan suuntaan tämän lakiuudistuksen jälkeen.

On tietysti viisautta Suomelta hyödyntää myös tämän vesipuitedi-
rektiivin mahdollista-
mat poikkeukset, jotta Suomeen ylipäätään voidaan tulevaisuudessa investoida. On ilman
muuta selvää, että puhtaat vedet ovat suurin rikkaus, jota meillä on, mutta meitä on niillä
niin runsaasti siunattu, että jotta Suomeen voidaan investoida niin, että täällä on myös ih-
misille työtä ja toimeentuloa, totta kai tarvitaan myös nämä direktiivin mahdollistamat
edellytykset sille, että Suomeen voi tulla investointeja. Tämä on siksikin valtavan tärkeää,
että Suomi voi tulevaisuudessakin olla vauras maa. Suomessa ympäristönsuojelun taso on
varmasti parasta koko maailmassa, mutta jotta muu maailma haluaa myös seurata esimerk-
kiämme, tulee meidän tulevaisuudessakin olla myös taloudellisesti menestyvä yhteiskun-
ta. On todella tärkeää, että muut haluavat seurata myös kestävä kehityksen osalta esimerk-
kiämme.

Meillä on myös teknologiaa, jolla pystytään pääsemään ympäristön kanssa tasapainoon,
ja kun yrityksemme saavat kotimaasta referenssejä, he pystyvät tarjoamaan uskottavasti
näitä ratkaisujaan sitten joka puolelle maailmaa. Siten suomalainen osaaminen ja meidän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

teollisuutemme, meidän yrityksemme, pystyvät auttamaan ihmiskuntaa pääsemään planeettamme kanssa tasapainoon.

Suomen vesiä ei siis pilata. On tärkeää, että olemme hyvinvoiva Pohjoismaa tulevaisuudessaakin. Kun katsomme muita Pohjoismaita, niin siellä on enemmän vesivoimaa, siellä on enemmän kaivoksia. Kukaan ei moiti näitä maita siitä, että siellä ympäristöä jotenkin pilattaisiin. On todella tärkeää, että mekin kestävästi hyödynnämme näitä mahdollisuuksia luoda vaurautta. Mutta tosiaan meillä vesien tila siis tulevaisuudessaakin tämän lainsäädännön myötä paranee ja toimimme samalla niin, että toivottavasti näytämme esimerkkiä muullekin maailmalle, että tämä kehitys on kaikkialla hyvä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä.

15.56 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä sivuttiin maa- ja metsätaloutta muutamassa puheenvuorossa, niin ajattelin tuoda lyhyen kommentin tähän, vaikka lakiesitys suoranaisesti ei ehkä nyt juuri tätä sektoria koske.

Vesiensuojelu on olennainen osa kestävästä maa- ja metsätaloutta, ja sitä tehdään vastuullisesti, mutta vaikutukset näkyvät vesistöissä hitaasti ja peittyvät helposti suureen, vuosien väliseen kuormitusvaihteluun ja myös ilmastonmuutoksen aiheuttamiin haasteisiin. Mutta aina, kun katseita luodaan maa- ja metsätalouteen, on huomioitava meidän tuotantokyvyn ylläpito sekä kustannustehokkuus jo huoltovarmuusnäkökulmastakin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

15.57 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänään meillä käsittelyssä olevassa ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisessa voi hyvin sanoa olevan kyse yhdestä tärkeimmistä kansallisomaisuuksista, nimittäin puhtaista vesistöistä, luonnosta.

Olemme jossain määrin onneksi havahtuneet siihen, että osa tuhansista järvistämme, puroista, joista ja erityisesti rakkaasta Itämerestämme on erittäin huonossa kunnossa. Tämä havahtuminen ja siihen liittyvät toimet valitettavasti ovat vain osittaisia. Nimittäin jo vuonna 2000 annetun EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin tavoitteena oli, että vesistöjen ekologinen tila olisi jäsenmaissa hyvä vuoteen 2015 mennessä. Kuten tiedämme, tästä tavoitteesta olemme erittäin kaukana vielä myös täällä Suomessa.

Tästä laista annettujen lausuntojen pohjalta voinee toki todeta, niin kuin täälläkin useassa puheenvuorossa on todettu, että tämä sääntely tuskin tulee vaikuttamaan vesien tilaan sen enempää heikentävästi, mutta ei sitä parannakaan. Tässä sopiikin kysyä, onko meillä kunnianhimo asetettu riittävälle tasolle. Mielestäni ei ole. Tarvitaan monenlaisia toimia vesiensuojeluun, sillä nytkin esimerkiksi ajankohtaiset tulvat ovat tämän päivän, muun muassa kotikaupunkini Salon Seudun Sanomien, uutisoinnin mukaan tuoneet Halikonlahdelle, Saaristomereemme, fosfori- ja typpipommin. Samalla mereen valui hyvää peltomaata satojen kuorma-autolastien verran. Tämäkin yksi ajankohtainen esimerkki osoittaa, että toimia vesistöjemme hyväksi tarvitaan laajalla rintamalla ja nopeasti.

No, nyt takaisin käsiteltävään asiaan ja tähän lainsäädäntöön, joka on varsin monimutkainen. Itse en istu ympäristövaliokunnassa, joten en pyri esiintymään asiantuntijana tässä asiassa enkä likimainkaan sen vaikutusten arvioijana. Mutta lainmuutoksen aiheuttama huoli on laajasti tuotu esiin vesistöjemme parissa työskentelevien keskuudessa, ja kuitenkin suuri ja väistämättä esityksestä syntyvä huoli tulee siitä vastakkainasettelusta, jossa nyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

ikään kuin kahta ympäristötekijää ollaan tuomassa siis vastakkain, eli osittain ympäristöriskejä hieman vesistöjen osalta lisätään, jotta taas hiilidioksidipäästöjä voidaan vähentää. Tällainen vastakkainasettelu saa ainakin minut hieman varpailleni. Tämän johdosta olisi ollut sinänsä siis hyvinkin suotavaa, että vähintään nämä muutokset, mitä oppositiosta me olemme esittäneet, hyväksyttäisiin. Pidän täysin kestävämmänä sitä ajatusta, että vesistöjämme vaarannettaisiin hiilidioksidipäästöjen kustannuksella. Toki tällä esityksellä emme varmasti vielä olisi mikään Pohjolan Kongo, mutta siitä huolimatta en pidä tästä asetelmas- ta kahden eri ympäristökysymyksen välillä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

16.01 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Tervehdin ilolla näitä vesiensuojeluympönteisiä puheenvuoroja, joita hallituksen riveistä on käytetty. En kuitenkaan voi olla ihmettelemättä, että jos tahtotila on hyvien puheiden mukainen, niin missä on konkretia.

Hallitus on istunut vallassa yli vuoden ajan, mutta esimerkiksi esitystä vesilain uudistamiseksi ei näy eikä kuulu. Tämän lakiehdotuksen yhteydessä teillä on mahdollisuus ottaa tähänkin asiaan kantaa. Toivon, että todellakin käyttäe valtaanne siihen, että edistätte vesilain uudistamista, jotta saamme sieltä suojeltua nämä pienvesistöt, kuten purot, lähteiköt ja kalkkilammet — nehan olisi todella jo viime kaudella suojeltu, ellei silloin olisi käynyt tällaisia inhimillisiä erheitä nykyisten hallituspuolueiden äänestyskäyttäytymisessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

16.02 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Täällä kuultiin kokoomuksen toimesta, että kasvu on meille elinehto. Ja kun me puhutaan ympäristönsuojelusta, niin kyllä se niin on, että se ekologinen kestävyys on se elinehto ja ensisijainen elinehto. Siksi minusta ei kasvun nimissä tai investointien nimissä voi uhata ekologista kestävyyttä. [Heikki Vestmanin välihuuto] Tietenkin tavoite on se, että nämä asiat yhteensovitetään, mutta on hieman erikoista tässä kontekstissa ottaa lähtökohdaksi se, että se kasvu on elinehto, kun tässä kyse olisi kuitenkin siitä, että saavutetaan nämä meidän ympäristötavoitteet.

Samaan aikaan kun täällä sanottiin, että vesien tila on parantunut, niin kuitenkin tilanne on se, että me ollaan pitkään käytetty valtavasti yhteiskunnan rahoja ja resursseja vesiensuojelutyöhön, mutta siitä huolimatta tämä ekologiselta tilaltaan heikentyneiden vesistöjen tila ei ole juuri muuttunut eikä vesistökuormitus ole merkittävästi alentunut. Eli jotenkin myös tämä tilannekuva kokoomuksen puheenvuoroissa oli mielestäni hieman vääristynyt.

Ja samaan aikaan tämä laki olisi voitu tuoda tänne eduskuntaan tavalla, jossa nämä erillaiset kansalliseen harkintavaltaan kuuluvat asiat olisi otettu huomioon ja vesiensuojelun näkökulmasta tätä lakia olisi tiukennettu. Mutta näin ei kuitenkaan tehty, hallitus ei halunnut näin tehdä eivätkä hallituspuolueet eduskunnassa ole näin halunneet tehdä. Eli on tehty tietoinen valinta, ja tässä valinnassa ajetaan mahdollisuuksia lisätä näitä poikkeuksia siihen, että meidän vesistöjen hyvä tila saavutettaisiin. Ja kyllä tässä tosiaan on kyse mahdollisuuksista heikentää vesien tilaa. Sitähän se poikkeus laissa nimenomaan tarkoittaa, eli poikkeamisissa on mahdollisuus kiertää sitten niitä tavoitteita tai ehtoja, joita lakiin on asetettu, ja kun on sallittua heikentää erinomaisesta hyvään tilaan, niin kyllä se on de facto heikennys.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

On aivan totta, että maatalous ja metsäteollisuus ovat aivan valtavia kuormittajia vesistöjen näkökulmasta ja tähän hajakuormitukseen pitäisi puuttua ehdottomasti paljon nykyistä paremmin. Nämä eivät ole kuitenkaan toisiaan poissulkevia asioita, eli me voisimme rajoittaa tätä hajakuormitusta mutta samalla suhtautua tiukasti pistekuormitukseen tuli se sitten uusista tai vanhoista lähteistä. Sen takia onkin hieman erikoista, että kokoomuksella ei myöskään ollut halua puuttua näihin olemassa oleviin lupiin, mikä sitten ehkä jopa osaltaan voisi mahdollistaa niitä vihreän siirtymän hankkeita, kun nämä vanhat luvat eivät sitä kuormitusta lisäisi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

16.05 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Puhtaat vedet ovat rikkaus, totesi edustaja Autto, ja siitä me olemme täysin samaa mieltä. Oli jotenkin silmiä avaavaa, että vasta viime viikolla tässä salissa saatiin läpi tämä hallituksen esitys 178, jolla aluspäästöjen kiellot, rikkipesuripäästöt, harmaat vedet, käymälä... [Kokoomuksen ryhmästä: Hyvä päätös!] — Hyvä päätös, erinomainen. Tästä me ollaan samaa mieltä, mutta se, että tämä tapahtuu vuonna 2024, on käsittämätöntä [Petri Huru: Miksei edellinen hallitus sitä tehnyt?] ja kertoo siitä, että edelleen tällä sektorilla on valtavasti tekemistä.

Arvoisa rouva puhemies! Mutta otin tämän puheenvuoron siksi, koska edellä edustaja Aalto-Setälä sanoi monta tarkkanäköistä asiaa siitä, mikä liittyy tähän vesiensuojeluun ja vesien kuormitukseen tällä hetkellä, ja siksi minä toivonkin, että jatkossa — kuten Aalto-Setälä tässä sanoi ja edustaja Kivelä edellä — tähän maa- ja metsätalouden aiheuttamien kuormitusten kokonaisuuteen puututtaisiin. Tämä on niin kuin todella kipeä asia tässä hallituksessa, ja se huomattiin myös siitä, että edustaja Lahdenperä nousi välittömästi seisomaan ja puolustamaan maa- ja metsätaloutta. [Petri Hurun välihuuto]

Mutta tämä on muun muassa kohtalonkysymys meille varsinaissuomalaisille tuiki tärkeän Saaristomeren kohdalla. Tämä on varmasti sellainen asia ylipäättään, että jos hallitus päättää pistää hösseliksi ja alkaa etsimään niitä toimia ja suorittaa vahvaa ohjaamista tämän kuormituksen suhteen, niin tältä puolelta salia saa varmasti apua. — Kiitos. [Mai Kivelä: Kyllä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aalto-Setälä.

16.07 Pauli Aalto-Setälä kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos hyvistä kommentteista ja vinkeistä. Maa- ja metsätalouden päästöt ovat varmaan sellainen asia, missä pitää yhtä lailla huomioida tietenkin, että ruokaa me tarvitsemme ja huoltovarmuuskin pitää varmistaa, [Petri Huru: Juuri näin!] mutta se on asia, johon meidän on syytä kiinnittää huomiota silloin, jos vaikka tämmöisen pistemäisen puhtaan siirtymän investoinnin esteenä on se, että veden tila on huono. Minusta se on kyllä tosi tärkeä teema pitää meidän yllä.

Kiitos, että olette kaikki niin paljon kiinnostuneita vesiemme tilasta, mutta on kyllä myös tärkeätä olla kiinnostunut siitä, että me saadaan tänne puhtaan siirtymän investointeja. Ja tässä minun mielestäni vesien tilaa erittäin tarkasti seuraavana ja tutkivana sanoisin, että ne ovat tasapainossa tässä vesipuitedirektiivissä. Se ei kuitenkaan yksin vielä riitä. Tarvitaan lisätoimia sekä sinne investointien puolelle että vesistöihin, mutta ei ole kuitenkaan myöskään aivan niin kuten tässä edustaja Kivelä sanoi, että poikkeukset saattaisivat mahdollistaa tämmöisen likavesien vapaan laskun jokiin ja vesiin — ei missään nimessä näin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

tule käymään. Vesilain ja ympäristösuojelulain vaatimukset ovat kaikki voimassa tästä vesipuitedirektiivistä huolimatta edelleen, eli semmoinen ei ole mahdollista.

Edustaja Asell oli ihan oikeassa siinä, kun hän sanoi, että vesien tila ei tällä heikkene. Näin meidän kaikki asiantuntijat itse asiassa meille sanoivat. Nämä poikkeukset tarkoittavat laskua kiitettävästä, tammöisestä niin kuin erinomaisesta hyvään, mikä on erittäin poikkeuksellista, ja sen pitää silti täyttää kaikki muutkin sille asetetut direktiivin antamat velvoitteet ja säädöt.

Sitten tähän edustaja Nikkasen ajatukseen siitä, että esimerkiksi tulvat osoittavat ilmastokriisin ongelman, itse asiassa on hyviä uutisia: vesipuitedirektiivi nimenomaan vastaa tähän. Tätä vesipuitedirektiiviä on käytetty Ruotsissa juuri tammöiseen tulvavarautumiseen. Ja sitten Perholehdolle, hyvälle kollegalleni ympäristövaliokunnassa, vastaus siihen, missä on hallituksen konkretia vesiensuojeluun: tässä, me puhumme siitä juuri tänään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

16.09 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on tosi tärkeätä, että edustaja Aalto-Setälä, edustaja Kivelä ja edustaja Furuholm, ja oliko joku muukin, nostivat esille tämän hajakuormituksen ja toimet, mitä tarvitaan sen vähentämiseksi. Vesipuitedirektiivin nimenomaisesti vaatii toimia myös sinne hajakuormitukseen. Me ei saavuteta sitä vesien hyvää tilaa, jollemme huolehdi myös siitä, että maa- ja metsätalouden kuormituksia vähennetään. Nyt tältä osin todella toivon, että hallitus myös tuo toimijat...

So far on tilanne ollut se, että vesienhoidon rahoitusta on merkittävästi vähennetty ja hallitus on kertonut jatkavansa fosforiasetuksen lantapoikkeusta, joka lisää ravinnepäästöjä vesistöihin ja jonka viime hallitus nimenomaan teki vain määräaikaisena siksi, että se nyt loppuisi. Tämän lantapoikkeuksen jatkaminenhan on siinäkin mielessä huonoa, että se ei kannusta sitten taas hyödyntämään sitä lantaa biokaasuna niin paljon kuin ilman tätä poikkeusta. Toivon, että hallitus nyt kiinnittää tähän huomiota. Saaristomeri-ohjelma on tärkeä, kipsikäsittely on hyvä, mutta se on vain väliaikainen toimi, ja sen takia tarvitaan toimia tähän hajakuormituksen vähentämiseen ja maa- ja metsätalouteen. Esimerkiksi metsähakkuiden suojavyöhykkeen laittaminen lainsäädäntöön olisi yksi tammöinen konkreettinen keino.

Mutta sitten vielä tästä lakiesityksestä, jossa tietysti nyt, kun puhutaan näistä poikkeuksista, puhutaan vain asioista tai hankkeiden poikkeuksista, joihin vaaditaan ympäristölupaa tai vesilupaa, ja sen takia ne ovat tietysti näitä poikkeuksia, jotka ovat pistekuormittajia. Nyt se minun huoleni tässä esityksessä on se, että näissä vihreän tai puhtaan siirtymän hankkeissa voi olla semmoisia hankkeita, jotka todellakin aiheuttavat merkittävästi vesistöhaittaa, ja itse en kyllä katso samalla tavalla, että ne olisivat tässä lakiesityksessä aivan sellaisessa tasapainossa kuin toivoisin niitten olevan ihan jo siitä lähtien, että nämä joustot otetaan täysimääräisinä ja ne tulevat tämän lain mukaan sitten ehdottomasti käyttöön. Elikä siitä poistuu myös se viranomaisharkinta, mitä nykyisessä lainsäädännössä näitten poikkeuksien osalta on, ja tämä on minun mielestäni huono asia, samoin kuin se, että siinä ei ole kriteeriä, että näiden hankkeiden pitäisi olla ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen mukaisesti, eikä siinä myöskään tehdä intressipunnintaa siltä osin, että jos katsotaan, että tämä hanke on erittäin tärkeä yleisen edun kannalta, niin siltä siltä ei vaadita sitä, että sen aiheuttamat haitat olisivat lievempiä kuin sen tuomat hyödyt. Nämä ovat niitä pykälämuutosesi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

tyksiä, mitä olen tuohon lainsäädäntöön tehnyt, ja toivon todella, että ne voitaisiin ottaa käyttöön.

Meidän yhteinen tavoite on aivan varmasti... [Mikrofoni sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt hävisi mikrofoni, ja aikakin alkaa päättyä, eli-kä jos jatkatte, niin mielellään täältä puhujakorokkeelta. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Kiitos, puhemies! Meidän yhteinen etumme on varmasti se, että me saadaan tänne niitä investointeja, mutta minä uskon, että samalla tavalla meidän yhteinen etumme on se, että me varmistamme, että ne investoinnit eivät voi olla sellaisia, että niistä aiheutuu sitten merkittävää haittaa. Siinä mielessä kyllä katson, että tässä on riski — tässä lainsäädännössä tällaisessa muodossa kuin tämä on esitetty — siihen, että emme voi olla täysin varmoja siitä, etteikö sitten tätä mahdollista pistekuormitusta tulisi merkittävästi niin, että se aiheuttaa haittaa.

Tässä vesiensuojelussa on tietysti se ongelma, niin kuin tässä on monessa puheenvuorossa tullut esille, että se on valtavan pitkäjänteistä työtä. Tällä hetkellä meitä haastaa se, että ilmaston kuumenemisen myötä, vesien tummenemisen myötä ja niin edelleen ja niin edelleen, vaikka me tehtäisiin saman verran toimia kuin ennen, me ei päästä eteenpäin. Sen takia niitä toimia pitäisi lisätä. Niitä tarvitaan tällä hetkellä paljon enemmän, ja sen takia suhtaudun itse hyvin kriittisesti siihen, että samanaikaisesti me sitten voisimme tällaisia poikkeuksia myöntää.

Mutta sitten sekin on totta, että julkinen keskustelu tämän lakihankkeen ympärillä on osittain mennyt myös varsin villiksi, jos näin voi sanoa, [Petri Huru: Juuri näin!] ja sen takia tässä mietinnössä on haluttu nyt avata sitä, mitä tämä lainsäädäntö tarkoittaa. Mutta ei se poista huolta siitä, että tässä kuitenkin nyt näitä poikkeuksia mahdollistetaan ja että hallitus nimenomaan haluaa ne täysimääräisesti mahdollistaa, ja se on muutos tavallaan siihen nykytilanteeseen, miten Suomessa on toimittu vesienhoidon ja merenhoidon suunnitelmien osalta. Siellä ei ole yhtään poikkeusta myönnetty näiden hankkeiden osalta aiemmin, ja nyt sitten tämä esitys tuo nämä poikkeukset lainsäädäntöön ja nimenomaan tuo ne velvoittavasti ja tuo ne tässä direktiivin sallimassa laajuudessa ilman, että me kansallisesti laitetaan sinne niitä kriteereitä, joita itse pitäisin varsin perusteltuina, koska näen, että jos mietitään EU-jäsenmaita, niin Suomi on monella tavalla vesistöjensä suhteen erilainen, jopa erilainen kuin Ruotsi siltä osalta, että Ruotsin vedet ja järvethän ovat varsin syviä. Meidän järvemme ovat varsin matalia, ja sitä kautta myös niiden pilaantumisherkkyys on suurempi ja tavallaan myös niitten puskuriyky on monella tapaa heikompi. Siksi pidän valitettavana sitä, että tässä nyt katsotaan, että erinomaista tilaa voisi heikentää. Itse katsoisin, että se voisi olla mahdollista vain hyvin tilapäisesti, ja toisaalta juuri niin, että näistä kriteereistä ei ole laitettu sitä ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta ja tätä intressivertailua ei ole otettu siihen mukaan automaattisesti, vaan se on vain vaihtoehto tälle erittäin tärkeälle yleiselle edulle, jonka määritelmä tulee nyt monessa osin Suomen ulkopuolelta eliikkä suoraan EU-lainsäädännöstä, ja me emme voi siihen vaikuttaa, ja meiltä poistuu nyt myös se harkinta poikkeuksen myöntämisen osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vestman.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

16.15 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Ihan alkuun täytyy kiittää ympäristövaliokunnan puheenjohtajaa äsken lausutusta, eli tämä julkinen keskustelu toden totta on mennyt niin sanotusti överiksi ja siinä on ollut tällaista perusteetonta pelottelua. Kuten sanottu, toistan, tämä esitys ei pilaa Suomen kalliita vesiä. Suomessahan on ylipäättään korkeat ympäristönormit myös vesistöjen osalta. Jokainen Suomeen tehty teollinen investointi on ympäristöteko — jokainen tänne tehty investointi on ympäristöteko — vaikka siitä aiheutuisi jonkinlaista kuormaa ympäristölle, koska sen vaihtoehtona on todennäköisesti sen investoinnin tekeminen sellaisessa maassa, jossa on alemmat ympäristönormit. On siis fyysikan laki, että kaikki ihmisen toimintahan aiheuttaa jonkinlaisia ympäristövaikutuksia ja jonkinlaista kuormitusta. Ympäristösääntelyssähän on kyse siitä, mikä on sen hyväksytyin kuormituksen taso, ja tältä osin Suomen lainsäädäntö on verraten erittäin tiukka, ja hyvä niin.

Näissä opposition puheenvuoroissa valitettavasti kuvastuu sentyyppinen ideologia, jonka mukaan siis investoinneista, edes puhtaan siirtymän investoinneista, ei saisi aiheutua ympäristölle minkäänlaista kuormaa. Tämä ajatushan on todellisuudelle vieras. Jos tällainen näkemys hyväksyttäisiin ja sillä perusteella täällä säädettäisiin lakeja, niin meidän jouduttaisiin sammuttamaan tästä maasta valot. Kuten edustaja Aalto-Setälä toi esiin, tällä esityksellä ei mahdollisteta poikkeamista ympäristönsuojelulain ja vesilain korkeista normeista, joista tärkeimpänä nostan tässä esille ympäristönsuojelulain pohjaveden pilaamiskiellon.

Ja sitten mitä tulee tähän harkinnan muotoon, niin totta kai sen luvitusriskin pienentämisen kannalta ja oikeusvarmuuden kannalta on parempi, että nämä poikkeukset on säädetty oikeusharkintaisiksi, siihen muotoon, että jos ne täyttyvät, poikkeus tulee myöntää. En pidä hyvänä tällaista viranomaisen laajaa harkintavaltaa, joka on sitten omiaan todella lisäämään niitä riskejä, joita investointeja tehtäessä Suomeen katsotaan liitettävän.

Kuten todettu, hyvä esitys, jolla huolehditaan vesien puhtaudesta ja toisaalta yhteensovitetään näitä vesien ympäristötavoitteita niiden Suomen kannalta keskeisten puhtaan siirtymän investointien kannalta, joita ymmärtääkseni täällä eduskunnassa laajasti kannatetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

16.18 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edellä edustaja Vestmanilla ja sitä ennen edustaja Aalto-Setälällä oli jälleen niin erinomaiset puheenvuorot, että niihin ei ole paljon lisättävää.

Kun edustaja Kivelä omassa puheenvuorossaan ikään kuin epäili sitä, minkälaisen tilannekuvan pohjalta me kokoomusedustajat olemme näitä puheenvuoroja käyttäneet, niin esimerkiksi itse olen omaa perehtyneisyyttäni tähän keskusteluun pyrkinyt preppaamaan tällaisella Suomen ympäristökeskuksen ymmärtääkseni kaikille meille kansanedustajille jakamalla, 7.11. päivätyllä Syke Policy Brief — Kestäviä ratkaisuja ympäristöpolitiikkaan -paperilla, jossa erittäin hyvin kuvataan vaikkapa paljon keskustelun kohteena olleita sulfaattipäästöjä. Tämän paperin mukaan Suomessa siis huuhtoutuu vuosittain noin miljoona tonnia sulfaattia vesiin, ja tosiaan nämä kuormituksen lähteet ovat esimerkiksi pellot happamalla sulfaattimaalla, 24 prosenttia, metsät kivennäismaalla, 21 prosenttia, sellu- ja paperitehtaat, 20 prosenttia, mutta otan esimerkiksi sitten vaikkapa kaivokset ja malmin lou-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

hinta, 3,9 prosenttia. Eli tässäkin on hyvä tätä suhteellisuudentajua olla mukana, kun keskustellaan.

Tässä Syken paperissa tuodaan hyvin esiin, miten kaivosteollisuusyritys Terrafamen sulfaatin vuosikuorma on vaihdellut 11 000—14 500 tonnin välillä viime vuosina. No niin, sitten totta kai on niin, että sisävesissä varmasti näitä sulfaatteja on vähemmän kuin merivesissä. Meillä esimerkiksi Harjavallassa tämän EU:n vesipuitedirektiivin oikeuskäytännön vuoksi seisoo jo tällainen valmis akkukemikaalitehdas. Sitä ei ole siis voitu ottaa käyttäntöön. No, täällä kerrotaan, että yksittäinen akkuteollisuuslaitos voi tuottaa vuosittain jopa 100 000 tonnia sulfaattikuormaa. Sehän kuulostaa paljolta, mutta sitten tässä tuodaan erittäin hyvin esiin: ”Itämeressä sulfaattia on luonnostaan paljon toisin kuin sisävesissä. Itämereen sulfaattia kulkeutuu eniten Pohjanmereltä tulevan suolaisen veden sisäänvirtauksen mukana. Keskikokoisissa suolapulseissa tulee arviolta 80—150 miljoonaa tonnia sulfaattia noin yhden viikon aikana.”

Arvoisa rouva puhemies! Näitä suolapulsejahan nimenomaan kaivataan Itämereen, jotta näitä hapettomia alueita, jotka ovat huonoksi meriekosysteemeille, ei tulisi. Eli tavaltaan tosiaan suhteellisuudentajua aina kaipaamaan näihin. Toki voi olla, että joku tiedemies osaisi vielä paremmin näistä kertoa, mutta minä luotan niiden tiedemiesten ja asiantuntijojen arvioihin, jotka ovat tuolla valiokunnassa olleet ja joiden mukaan esimerkiksi tuossa edustaja Aalto-Setälä hyvin puheenvuoron käytti siitä, että kukaan ei ole todennut, että tämä heikentäisi Suomessa vesien tilaa. Siksi tämä mietintö on mielestäni hyvä, ja minusta eduskunnan tulisi se tällaisena hyväksyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

16.22 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Ensin ihan alkuun haluan sanoa, että kannatan edustaja Mikkosen tekemiä pykälämuutosehdotuksia, eli tähän meidän vastalauseeseen sisältyviä esityksiä. Nämä ehdotukset 20 c, 24 ja 25 §:iin ovat perusteltuja, ja ajattelen, että kyllä jokaisen vesistöistä välittävän ihmisen tulisi niitä kannattaa. Kyse ei ole mistään kovin radikaaleista esityksistä, vaan esityksistä, joilla tämä laki oltaisiin todennäköisesti voitu hyväksyä täällä yksimielisenä ja se olisi mennyt eteenpäin mutta jotka olisivat tiukentaneet ja parantaneet vesiensuojelua.

Kyllä ainakin itselläni näistä puheenvuoroista ja esityksistä kysymyksiä herää. Esimerkiksi puhuttiin olemassa olevasta pistekuormituksesta ja siitä, miksi hallituksella ei ole halua puuttua siihen, eli hallituspuolueilla ei ollut halua tarkastella näitä olemassa olevia lupia, joista me olemme kuulleet, että ne osaltaan myös vaikeuttavat vihreän siirtymän uusien hankkeiden toteutumista, koska vanhoja lupia ei ole halua päivittää, jolloin sitten jää paljon vähemmän liikkumatilaa näille uusille, todennäköisesti paljon puhtaammille hankkeille. No, me ehdotettiin valiokunnassa näiden olemassa olevien lupien tarkastelua, mutta valitettavasti tähän ei ainakaan valiokuntakäsittelyssä hallituspuolueilla ollut halua.

Vähintä, mitä tässä nyt hallitus voisi ottaa meidän vastalauseestamme, olisi esimerkiksi tämä ”ei merkittävää haittaa”-periaate, joka voitaisiin sisällyttää sinne lakiin ympäristötaivoitteista poikkeamisen ehdoksi. Mutta jälleen edes tämä esitys ei valiokunnassa hallituspuolueille käynyt.

Ja kolmantena: miksi hallituspuolueet eivät halua jättää kansallista harkintavaltaa näiden hankkeiden osalta ja näiden kriteerien täyttymisen osalta niin, että pelkän erittäin tärkeän yleisen edun lisäksi olisi tämä toinen ehto, eli se, että hankkeen tai toiminnan ihmis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

ten terveydelle, turvallisuuden ylläpitämiselle tai kestäväälle kehitykselle tuomat hyödyt ylittäisivät näissä samoissa pykälissä säädettyjen tavoitteiden saavuttamisesta ympäristölle ja yhteiskunnalle koituvat hyödyt, siis hyödyt ylittäisivät haitat? Tällaista edes näin jottenkin maalaisjärkistä harkintavaltaa kansallisesti ei haluttu, ja sen takia peräänkuuluttaisin tässä, että miten näin kohtuullisia ehdotuksia voi vastustaa. [Puhemies koputtaa]

Lopuksi vielä sanoisin, että kyllä täällä voi pilkata ihmisiä siitä, että he ovat huolissaan vesiensuojelusta, mutta kyllä se huoli on myös osin ihan aiheellista. [Puhemies koputtaa] Kun rahoitusta vesiensuojelusta vähennetään ja samaan aikaan ei olla täyttämässä edes niitä tavoitteita, jotka meillä jo ovat olemassa, ja sitten tuodaan näitä poikkeamismahdollisuuksia täysimääräisesti, [Puhemies: Pyydän edustajaa siirtymään puhujakorokkeelle!] niin tämä huoli on aiheellinen, mitä ihmiset ovat meille tänne tuoneet. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

16.25 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todellakin, kuten edustaja Kivelä tuossa lopetti, niin kyllä se huoli, mikä ihmisillä näistä vesistöistä on, on aivan aiheellinen. Sen takia me ollaan haluttu tuossa mietinnössä myös avata sitä, että onneksi tämä esitys ei suinkaan ole sen tyyppinen, mitä ne jotkut olettamukset ovat olleet — ja mikä on varsin ymmärrettävää, että ihmisillä on jopa tällaisia kuvitelmia, että tämä hallitus saattaisi tehdä niin rajuja muutoksia, joilla todellakin merkittävästi oltaisiin valmiita pilaamaan meidän vesiamme, koska samanaikaisesti hallitus on leikannut vesiensuojelun rahoitusta merkittävästi. Hallitus ei ole tuonut mitään keinoja esimerkiksi hajakuormitukseen, kun se on ollut nyt paljon puheissa ja niin edelleen, että siinä mielessä ymmärrän kyllä tämän huolen.

Onneksi tässä on todellakin näihin poikkeuksiin laitettu ehtoja, mutta kuten sanoin, niin mielestämme ehdot eivät suinkaan ole riittäviä, vaan niitä tulisi vielä tiukentaa. Eikä suinkaan ole kyse siitä, ettei saisi tehdä mitään hankkeita. Niin kuin tässä edellä todettiin hyvin, niin kyllähän kaikki ihmistoiminta aiheuttaa haittaa — tässä on kyse siitä, että varmistettaisiin se, että se haitta, mikä aiheutuu, ei ole suurempi kuin ne hyödyt, mitä näistä hankkeista saadaan, ja toisaalta varmistettaisiin sitä, että todellakin nämä hankkeet eivät aiheuta merkittävää haittaa, vaikka toki ne aina silloin, kun poikkeuksia myönnettäisiin, jotain haittaa aiheuttaisivat.

Edustaja Autto tässä kertoi tuosta Sykkeen, Suomen ympäristökeskuksen, suosituksesta tai tiedoista liittyen sulfaattiarvoihin. Toivottavasti luitte sen kokonaan: nimenomaanhan Ympäristökeskus esittää näille sulfaateille raja-arvoja, jotka nyt puuttuvat. Tämä on yksi konkreettinen keino, mitä toivoisin hallituksen nyt edistävän, että me saamme sulfaatille raja-arvot. Se olisi yksi konkreettinen lainsäädäntötoimi, millä yhdessä haluaisimme varmistaa sitä, että näitä pistekuormittajia laitetaan kuriin, koska todellakin, niin kuin tässä keskustelussa aiemminkin tuli esille, on meillä joskus ollut semmoinenkin tilanne, että meidän tehtaat ja laitokset ovat saaneet varsin vapaasti laskea jätevetensä vesistöihin. Tähän puututtiin lainsäädännöllä, ja tämä on johtanut tähän nykytilanteeseen, että pistekuormittajat ovat hyvin hallinnassa, mutta tämä hajakuormitus on nyt se suuri ongelma.

Kyllä minä pidän suurena huolena myös sitä, että nyt samanaikaisesti on riski siinä, että uudentyyppiset pistekuormittajat lisääntyvät, kun meille tulee uudenlaisia hankkeita, vaikka akkumateriaalihankkeita, missä näitä sulfaattipäästöjä tulee aika merkittävästi, vaikka siinä olisi olemassa teknologia, jotta se voidaan tehdä niin, että päästöjä ei synny. Sen takia me tarvitaan tiukkaa lainsäädäntöä, jotta me voidaan vesistämme pitää huolta, ja nyt tämän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

esityksen osalta todellakin nämä muutosesitykset — joilla varmistetaan, että todellakin ne haitat jäävät mahdollisimman pieniksi ja ne haitat jäävät hyötyjä pienemmäksi — [Puhemies koputtaa] olemme tähän tehneet ja toivomme, että näihin saisimme laajasti eduskunnan tuen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huru.

16.29 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt siis käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä ja niin edelleen. Tämän hallituksen esityksen tavoitehan on vesipuitedirektiivin kansallisen toimeenpanovajeen korjaaminen kirjoittamalla se lainsäädäntöön ja EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön edellyttämällä tavalla ja laajuudessa ja toki myös sallia sen sallimat poikkeamat, joista täällä on mainittukin.

Mutta on pakko tätä opposition kritiikkiä hieman korjata. Kuten oppositiosta itsekkin todettiin, julkinen keskustelu tämän asian ympärillä on kyllä menossa villiksi. Tämä hallituksen esitys ei tarkoita, että jotenkin nyt olisimme automaattisesti pilaamassa kaikki Suomen vesistöt, vaan halutaan muun muassa tehdä prosesseista sujuvampia, vähentää epävarmuuksia näissä lupaharkinnoissa. Toivottavasti tämä myös edesauttaa näihin lupaviranomaisten ja tuomioistuinten eroavuuksiin näissä tulkinnoissa, kun erinäköisistä hankkeista on valittu.

Edustaja Autto täällä hyvin nosti esiin eräitä hankkeita. Jos me tekisimme tässä kansallisesti kireämpää lainsäädäntöä, mitä EU-lainsäädäntö on, on suuri uhka, että meiltä karkaa näitä investointeja muualle, ja haitat muualla ovat jopa isommat, mitä ne täällä olisivat, kun nämä ovat tiukkoja. Ja vaikka oppositiosta sanottiin, että nämä esityksen ehdot ovat tiukat, silti ne eivät riitä oppositiolle, eli pitäisi tehdä kansallisesti vielä tiukempaa lakia kuin EU vaatii. Mielestäni tämä ei ole se tavoite, vaan mennään niillä EU-säännöillä ja otetaan muun muassa huomioon nämä Sykkeen suositukset sulfaattipäästöistä, mitä edustaja Autto otti huomioon. Se on hyvä asia, mitä tulee tutkia.

Tämä esitys on mielestäni hyvä, ja tällä tosiaan on tarkoitus sujuvoittaa lupamenettelyä ja vähentää niitä epävarmuuksia siellä lupaharkinnassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aalto-Setälä.

16.31 Pauli Aalto-Setälä kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä puheenvuoroista. Tämähän on melkein kuin ympäristövaliokunnassa, fiksua keskustelua tärkeiden asioiden ympärillä.

Muutama vastaus, minkä tähden niitä vastalauseita ei ole siinä pohjatekstissä:

Ensinnäkin tämä, minkä tähden siellä ei ole tätä ”ei mainittavaa haittaa” -määrittelyä, johtuu siitä, että poikkeukset määrittelee suoraan direktiivi. Ne tulevat sieltä suoraan. De factohan tässä on niin tapahtumassa, koska ne kriteerit ovat niin tiukat, että merkittävää haittaa ei asiantuntijoidenkaan mukaan tapahtunut, niin kuin muistatte varmaan, kun keskustelimme tästä.

Sitten toinen juttu. Minusta on kyllä tärkeätä koko ajan muistaa se, että me puhutaan todella pienistä mahdollisista poikkeuksista, mitkä tässä mahdollistuvat, ja ne ovat nimenomaan niitä puhtaan siirtymän investointeja, joita maassa on ihan liian vähän, ja tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja siitä, miten me niitä tarvittaisiin. Minä tässä ehdin hakea täl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

laisen 8.12.2022 tehdyn toimeksiannon, jonka on ministeri Ohisalo tehnyt. Siinä työryhmä sai tehtäväkseen: ”Hankkeen tavoitteena on asettaa ympäristötavoitteet sitoviksi vastamaan EU-sääntelyä ja mahdollistaa vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeaminen myös vesienhoidon suunnittelumenettelyn ulkopuolella.” Niin tässä juuri tapahtuu.

Haluan erikseen kiittää edustaja Mikkosta siitä, että koititte rauhoittaa sitä keskustelua, että kuvitellaan, että nyt ollaan pohjavesiä ja pintavesiä pilaamassa. Tämä vesipuitedirektiivi ei niitä pilaa, niin kuin moneen kertaan on tänään esitetty. Vesipuitedirektiivi ei vaikuta vesien tilaan huonontavasti tai heikentävästi millään lailla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

16.33 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todellakin nyt otetaan nämä poikkeukset direktiivin sallimassa täysimääräisessä laajuudessa tähän lainsäädäntöön, mutta me voisimme, siis kansallisesti, laittaa tänne lisäkriteereitä. Meidän olisi mahdollista laittaa sinne vaikka kriteeri siitä, että hankkeen tai uuden toiminnan ei pidä aiheuttaa merkittävää haittaa. Se on siis täysin mahdollista. Voimme tähän direktiiviin laittaa tämmöisiä lisäkriteereitä, mitä kansallisesti katsomme tärkeiksi. Ja tässä kohtaa olemme kyllä katsoneet, että nämä puhtaat vedet ovat niin tärkeitä, että silloin kun annetaan poikkeuksia niihin liittyvään pilaantumiseen, niin niiden kriteerien täytyy sitten olla tiukat.

Ja sitten, kuten edustaja Aalto-Setälä tuossa totesi, toden totta tämä työhän aloitettiin jo viime hallituksen aikana, koska vesipuitedirektiivin oikeuskäytäntö tämän Weser-tuomioistuinpäätöksen jälkeen ja niin edelleen oli käytännössä muuttunut ja se haluttiin kirjata lakiin. Mutta on hyvä myös muistaa se, että kun tämä uusi hallitus aloitti, niin tähän toimeksiantoon tehtiin lisätarkennus, ja siinä lisätarkennuksessa nimenomaan nykyinen hallitus vaati sitä, että nämä kaikki poikkeukset tulee ottaa niin laajasti kuin mahdollista käyttöön. Tämä ei ollut sen edellisen hallituksen toive, vaan edellinen hallitus olisi halunnut varmistaa, että ne poikkeukset, mitä tehdään, ovat myös kansallisesti riittävän tiukat. Ja tämän haluan tässä nyt todeta, että sinänsä se, että tehdään tätä lainsäädäntöä, tulee pitkälti sen vesipuitedirektiivin oikeuskäytännön mukaisesti, mutta siihen, millaista siitä tehdään ja millaisissa määrin semmoisten poikkeuksien osalta, millaisia kansallisia kriteereitä halutaan laittaa, on tietysti kansallisestikin mahdollista vaikuttaa. Valitettavasti tämä hallitus on halunnut ottaa kaikki joustot käyttöön niin täysimääräisesti kuin mahdollista, esimerkiksi nyt vaikka se, että nykyhallitus katsoo, että todellakin hankkeitten poikkeuksista se, että hanke on yleisen edun kannalta erittäin tärkeä, riittää jo yhdeksi kriteeriksi, eikä vaadi sitä, että samanaikaisesti hankkeen tuomien hyötyjen täytyy olla suuremmat kuin sen tuomat haitat.

Siinä mielessä meidän olisi mahdollista tehdä sellaista lainsäädäntöä, jolla yhdessä haluamme varmistaa, että nämä poikkeuksetkaan eivät ole sellaisia, että ne heikentäisivät vesien tilaa. Kyllähän tässä nyt todellisuudessa nimenomaan poikkeuksien osalta mahdollistetaan se, että ekologinen tila huononee erinomaisesta hyvään tilaan, ja kyllähän se on heikentämistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

16.36 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Täällä sanottiin, että ihmisten pelkoja ei pidä lietsoa. [Petri Huru: Kuka silleen on sanonut?] Mielestäni me olemme tuoneet ensinnäkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

esille sen, että tässä hallituksen esityksessä on myös hyviä asioita. Se, että vesipuitedirektiiviä tuodaan nyt tänne meidän lainsäädäntöömme, niin kuin olisi pitänyt tuoda jo aiemmin, on hyvä asia. Se on hyvä asia, että nämä vesien tilan ympäristötavoitteet kirjataan lakiin. Se on hyvä asia, että heikentämiskielto kirjataan lakiin, ja näin poispäin. Sen lisäksi olemme mielestäni yrittäneet erittäin asiallisesti tuoda näitä meidän vastalauseessamme olevia esityksiä tänne teidän harkittavaksenne ja tuoda esille sitä, kuinka tässä olisi kyse tämän lainsäädännön parantamisesta ja mielestäni sellaisista esityksistä, joita hallituspuolueiden edustajat voisivat aivan hyvin kannattaa.

Ajattelen ja uskoisin myös niin, kun täällä on sanottu, että nämä investoinnit ovat tärkeitä Suomelle, että on myös investoreiden etu, että kun tehdään puhtaan siirtymän tai vihreän siirtymän hankkeita, ne toteutetaan tavoilla, joilla on ensinnäkin ihmisten hyväksyttävyyys ja joissa ympäristöarvot turvataan. Eli tässäkin suhteessa ajattelen, että se on tavallaan kaikkien etu, että me hoidetaan nämä vihreän siirtymän luontovaikutukset kunnolla — myös niiden ihmisten etu, jotka näitä hankkeita ajavat.

Lisäksi pidin edustaja Vestmanin puheenvuoroa hieman olkiukkomaisena — hän esitti, että jos vastustetaan kaikkia hankkeita tai jos vastustetaan tätä siirtymää — kun jokainen, joka täällä salissa on vähänkään ollut näitä asioita käsittelemässä, tietää, että siitä ei ole kyse, päinvastoin. Ja sen takia, kun täällä kokoomus oikein peräänkuulutti myös suhteellisuudentajua, niin kyllä ajattelen, että myös tämän keskustelun laittaminen tähän isompaan kontekstiin on suhteellisuudentajua vaativaa. Lisäksi minä ajattelen edelleen, että tämän ekologisen kriisin vakavuus, sen eri ilmenemismuodot, joista nämä biodiversiteettikysymykset ovat yksi, on myös suhteellisuudentajun osoittamista. Valitettavasti meillä ei ole hirveästi sellaista ylimääräistä liikkumistilaa, mitä tulee ekologiseen kriisiin. Ehkä meillä olisi, jos me oltaisiin aloitettu tämä työ vuosikymmeniä aikaisemmin, mutta silloinkin varmaan ajateltiin, että ympäristöstä huolehtiminen ei ole ihan niin tärkeätä, ei ole ihan niin prioriteettiä. Tätä asennetta valitettavasti edelleenkin näkyy, ja sitten me vaan meidän omaa liikkumatilaamme tässä kavennetaan.

Ihan lyhyesti vielä, että mitä voisi tehdä lisäksi, jos olisi halua [Petri Huru: Aika! — Puhemies koputtaa] vesistöjen suojelua parantaa: ei leikata vesistöjen suojelusta, tuodaan suojavyöhykkeitä, rajoitetaan ojituksia, parannetaan vesilain kautta esimerkiksi tämä purponsi, joka teidän kanssanne, kokoomus, viime kaudella neuvoteltiin. [Puhemies koputtaa] Miksi ette tuo sitä, ja...

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyydän edustajaa siirtymään puhujakorokkeelle. — Edustaja Huru.

16.40 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Unohdin äskeisessä puheessani sanoa tämän, että kun oppositio nyt ajaa näitä kansallisia kiristyksiä tähän EU-lainsäädäntöön verrattuna, niin siitä aiheutuu jopa miljardiluokan investointien menetykset, jos me kansallisesti teemme kireämpää lainsäädäntöä. Tämä ei silti tarkoita sitä, että me jotenkin raiskaisimme meidän vedet. Esimerkiksi pohjavesi on jo toisaalla yksisanaisesti suojeltu, sitä ei voi pilata. Ja mitä tulee vielä näihin joustoihin, niin vaikka ne täysimääräisenä otettaisiinkin käyttöön, kuten esityksessä on, niin kuten edustaja Aalto-Setälä sanoi, joustot kirjataan ylös ja ne raportoidaan EU:lle. Emme me tässä ole raiskaamassa Suomen vesiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

Toki ihmisten huoli pitää ottaa vakavasti. Mutta, kuten oppositiosta sanottiin, tämä julkinen keskustelu on mennyt villiksi. Toivottavasti sitä ei myöskään opposition toimesta lietsota ainakaan väärään suuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

16.41 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan tärkeästä aiheesta tärkeää ja hyvää, analyttistä keskustelua. Toki ehkä pian voi olla se hetki, että keskustelu alkaa jo vähän argumenttien osalta myös kiertää kehää, mutta sen nyt haluan vielä tähän edustaja Kivelän puheeseen todeta, että Suomen tulee huolehtia siitä, että meille voi tulla investointeja, että olemme vauras Pohjoismaa myöskin tulevaisuudessa, [Mai Kivelä: Onko joku vastustanut? — Krista Mikkonen: Eihän kukaan vastusta!] jotta myös muut maat ottavat mallia meistä, kun he asettavat omaa ympäristölainsäädäntönsä tavoitetilaa. Suomella tämä tavoitetila on varmasti maailman mittakaavassa erittäin korkealla tasolla.

Ja tässä mielessä sitten, kun tullaan näihin käytännön kysymyksiin siitä, sijaitseeko esimerkiksi akkukemikaalitehdas Selkämeren Suomen puolella vai Ruotsin puolella, sijaitseeko esimerkiksi akkumateriaalitehdas Suomenlahden Suomen puolella vai Viron puolella, niin nämä ovat sitten aivan konkreettisia kysymyksiä siihen liittyen, [Petri Huru: Juuri näin!] mikä suomalaisten elintaso tulevaisuudessa on, ja tuolloin tulee kysymykseen myös se, kuinka paljon muut maat, sanotaan kehittyvät maat, jotka katsovat mallia toisista maista, haluavat meidän esimerkkiämme seurata. Tämä on varmasti se keskeinen kysymys tässä.

Kuten kaikki asiantuntija-arviot, joihin täällä monissa hyvissä puheenvuoroissa on viitattu, tuovat hyvin selvästi esiin, niin tämä lakiesitys nyt ei missään nimessä heikennä vesienhoidon tilaa, vaan on nimenomaan lainsäädännöllisesti vesienhoidon tilaa parantava ja, voi sanoa siis, kiristys olemassa olevaan lainsäädäntöön, kun tämä nykyinen oikeustila tuodaan Suomen laiksi.

Eli tässä ehkä, arvoisa puhemies, mitä tästä asiasta nyt kiteytetysti voi sanoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

16.43 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ehkä sen verta täytyy todeta, että kyllä-hän valiokunnan asiantuntijakuulemisissa myös esitettiin huolta siitä, että tämä lainsäädäntömuutos helpottaa poikkeuksien saamista ja voi aiheuttaa myös siltä osin heikennyksiä niihin tiettyihin vesistöihin, joihin poikkeuksia on myönnetty. Että ehkä tämä nyt vaan korjauksena, ettei tule semmoista mielikuvaa, että asiantuntijakuulemisissa ei olisi lainkaan myös tämä näkökulma ja tämä asia tullut esille. Tämä on yksi puoli harkintaa tämän lainsäädännön ympärillä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aalto-Setälä.

16.44 Pauli Aalto-Setälä kok: Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vielä — en voi olla osallistumatta tähän teemaan, tämä on niin tärkeä, ja keskustelu on ollut minusta oikein ansiokasta.

Sanoisin kuitenkin tuohon äskeiseen edustaja Mikkosen näkemykseen sellaisen täydennyksen, että itse asiassa tämä lasku erinomaisesti hyvään, näiden ekologisen veden tilan ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

sojen mahdollistama poikkeus, tulee suoraan direktiivistä. Sitä ei kyllä Orpon hallitus keksinyt, vaan se tulee sieltä. Ja se hyvä tila on tällä hetkellä tämän direktiivin Suomen lain voimaantulon jälkeen se absoluuttinen raja, mitä ei saa alittaa. Mitkään vesistöt, mitä tässä maassa on, eivät saa sitä alittaa. Meillä on vielä tehtävää jokien ja purojen suhteen, niin kuin tässä edustaja Kivelä sanoi, se on ihan totta.

EU-politiikasta sanoisin sen verran, että ymmärtääkseni — suuren valiokunnan puheenjohtaja voi vahvistaa, olenko ymmärtänyt oikein — se, että otamme kaikki nämä mahdolliset joustot etukäteen ikään kuin käytettäväksi, käsiimme, tänne kansallisesti, johtuu siitä, että se on meidän EU-politiikan linja, että enää ei toimita niin, että sieltä tulee tällainen joku hyvin tiukasti rajattu, meitä hyvin tiukasti ohjaava tapa, jos se ei ole kansallisesti järkevää. Se ei tarkoita kuitenkaan, että kaikki poikkeukset otetaan käyttöön. Nehän arvioidaan erikseen, ja lupaviranomainen jatkossakin päättää, mitkä täyttävät nämä erittäin tiukat poikkeuskriteerit — ei kukaan meistä tässä salissa.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.